

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput XXX. Occurritur argumentis in contrarium, casusque notabiles
resolvuntur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

„clericalia, inde accipiens quod sibi videtur
 „bonâ fide expendere, non peccat mortaliter,
 „etiam si fortè aliquid plus in suos usus con-
 „vertat, quàm oporteat, (modò non fit mul-
 „tus excessus, ut infra), talia enim, quia in
 „singularibus est eorum iudicium, non pos-
 „sunt per omnimodam certitudinem defini-
 „Unde si non fit multus excessus, potest com-
 „pati bonam fidem dispensatoris. Si verò
 „multus excessus fiat, non potest latere: &
 „ita non potest cum bona fide dispensatoris
 „hoc agi. Si autem non conservet bonam
 „fidem in dispensando, peccat mortaliter.

298 Sanctus Carolus Borromæus cum Con-
 cilio Mediolanensi I. posteaquam Clericos,
 quorum tenuis sunt redditus, sic exhortatus
 est: *Alienis necessitatibus subveniatis, & pau-
 peribus optulemini: eos qui pinguiora possi-
 dent beneficia sic alloquitur: Christi visceri-
 bus substantiam Ecclesiasticam erogate, paupe-
 ribus scilicet, peregrinis, viduis, pupillis, agro-
 tis, in vincula coniectis, captivis, quibus egen-
 tius, & esurientibus cum subvenire possitis, si
 alimenta necessaria denegatis, violata charita-
 tis rei estis in conspectu Domini. Memores esto-
 re ejus quod à sanctissimo Patre Ambrosio scrip-
 tum est: sua fideles eo animo obtulisse Ecclesia
 Ministris, ut per eorum manus, quorum fi-
 dei... omnia tribuebant, ad pauperes perve-
 nirent. Vos item alii, quicumque estis, quo-
 rum fidei Christi patrimonium propriè ad di-
 vini cultus, pauperumque usum commissum est,
 cavete, ne ambitione, aut cupiditate prolapsi,
 in alium, quàm cui additum est, convertatis,
 & propterea sacrilegii rei, damnationem aeternam
 subeatis.*

299 4°. probatur assertio: quia superflua pro-
 ventuum Ecclesiasticorum, vel in luxum,
 vel in consanguineos (non pauperes) vel in
 alios profanos usus expendere, vel timidè
 reservare, est contra finem ab Ecclesia in-
 tentum, in proventuum illorum institutione,
 eorundemque factâ Clericis attributio-
 ne. Est etiam contra primarium finem in-
 tentum à Christi fidelibus, in facultatum
 suarum factâ Ecclesiis collatione. Siquidem
 fideles, Dei ardore & amore succensi, ob ani-
 marum suarum remedium, & celestis patrie de-
 siderium, suis propriis facultatibus sanctam lo-
 cupletem fecerunt Ecclesiam, ut his & milites
 Christi alerentur, & Ecclesie exornarentur,
 pauperes recrearentur, & captivi pro temporum
 opportunitate redimerentur. Verba sunt Con-
 cilio Aquisgranensis I. cap. 16. Similiter lo-
 quitur S. Petrus Damianus l. 4. epist. 12.
 Ecclesia (inquit Leo X. Constitut. 7.) ex
 facultatibus illis proventus Ecclesiasticos in-
 stituit, & Clericis attribuit, ut inde Clerici
 sustententur, & que superflua, in sanctis & piis
 operibus exponantur. Vel, ut qui beneficium
 habet, possit ex eis vivere honestè, pro suo or-
 dine, simulque queat sustinere impensas pro di-
 vino cultu, & templi sacrarumque adum re-
 paratione, & quod reliquum est, impendat in

pios usus, ut dixerant Cardinales & Prælati
 sub Paulo III. congregati. Et ideò sancto-
 rum Canonum decretis statutum est, & sanctis-
 simorum Patrum testimonio celebratum, ut qua
 bona fidelium pietas Deo consecravit, ea vel
 illorum necessitatibus honestè sublevandis, vel
 divinis dicati obsequiis, Christi ministri, &
 dispensatores mysteriorum Dei effecti essent, vel
 Ecclesie respiciendis, earumque ornamentis ad
 divinum cultum necessariis comparandis, vel
 pauperibus sustentandis addicta essent. Siquidem
 ubi primum Ecclesia bona esse ceperunt, eam
 naturam & conditionem consecuta sunt, ut in
 alium quàm sacrum & pium usum eorum fru-
 ctus converti nefas esset. Concilium Medio-
 lanense I. sub S. Carolo Borromæo tit. 63.
 Igitur bona illa in luxum, consanguineos,
 vel alios non pios usus expendere, magna
 inordinatio est.

Enimverò quisquis considerat, ea quæ ul-
 tra Clericorum sustentationem, Ecclesiarum
 reparationem & ornatum supersunt, esse
 vota fidelium, pretia peccatorum, patrimo-
 nium pauperum. Urbanus Papa supra, Patrimo-
 nium Jesu Christi, cap. cum secundum de
 præbendis. Patrimonium Crucifixi. Extravag.
 Salvator de præbend. Res Dei. Tridentinum
 supra: non potest statim non videre magnam
 inordinationem in eo quod ex rebus Dei, pa-
 trimonio Crucifixi, votis fidelium, pretiis
 peccatorum, patrimoniis pauperum, Cleri-
 cus luxurietur, superbiat, consanguineos
 suos locupletet, in aliosvè usus profanos ea
 dispergat. Cum valde iniquum sit, ea qua
 collata sunt pro remedio peccatorum venera-
 bilibus Ecclesiis, vel relicta, aliis usibus quàm
 piis applicari. cap. conquestus de foro compet.

CAPUT XXX.

Occurritur argumentis in contrarium, casus-
 que notabiles resolvuntur.

Objicies 1°. Clerici sunt domini totius 301
 portionis fructuum beneficii sui. Ergo
 de iis pro libitu disponere possunt.

Respondeo vel antecedens esse negan-
 dum, cum gravissimis Doctoribus (quibus
 vehementer favent Canones, & Concilia
 Cartaginensè IV. Parisiensè VI. &c. sicut
 & sancti Patres Augustinus, Bernardus, &c.)
 vel dicendum ipsos non esse dominos do-
 minio absoluto ab omni onere, sed dominio
 vinculado, seu gravato onere impendendi
 superflua in pauperes, seu alias pias causas
 (prout evincunt argumenta pro assertione
 deducta) sive interim onus istud sit iustitia,
 quale competit hæredi in hæreditatem, piis
 legatis à testatore gravatam; sive charitatis,
 statutivè Ecclesiasticæ, in allegatis Canoni-
 bus, & Conciliis expressi, de quo postea.

Objicies 2°. Si hoc ita esset, restitutio- 302
 nis lege tenerentur Clerici, superflua bene-
 ficiorum suorum expendentes in usus non

pios, v. g. in consanguineos non pauperes, in luxum, vel voluptatem, &c. At hæc plerique negant, ipsique favere videtur S. Thomas in verbis n. 296. laudatis.

Respondet verè ad restitutionem teneri Clericos, qui redditus Ecclesiæ in usus vel illicitos vel profanos, v. g. in meretrices, histriones, canes, equos superfluos, ludos, immoderata convivia, consanguineos ditandos expendunt. Ita S. Raymundus in Summa l. 11. tit. de Raptorib. §. 8. S. Antoninus tertiâ parte Summæ tit. 15. c. 1. §. 19. Petrus de Palude apud ipsum, dicens id magis consonare dictis Sanctorum, & Juri Canonico. Panormitanus in cap. cum secundum extr. de præbend. Alvarus Pelagius, Joannis XXII. Penitentiarius, l. 11. de planctu Ecclesiæ c. 28. Major (dicens neminem Doctorem, ante se mortuum, contrarium docuisse.) Navarrus (asserens communem esse opinionem omnium Canonistarum.) Cajetanus, Petrus Soto, alique gravissimi Doctores.

303 Et probatur 1°. quia Clerici non sunt domini bonorum ecclesiasticorum, quæ superfluunt decenti ipsorum sustentationi, vel saltem eorum non habent dominium absolutum, sed vinculum, ut proximè dixi; adèque ex intentione Ecclesiæ & Fundatorum onerata sunt, ut scilicet in pauperes, seu alias pias causas expendantur. Igitur ad restitutionem tenentur, si in profanos vel illicitos usus, vel in consanguineos non pauperes dispertantur.

304 Antecedens probatur ex sacris Canonibus, communique traditione Sanctorum, scilicet Urbani Papæ & Martyris suprâ relati. Qui & videri potest cap. videntes 12. q. 1.

Post ipsum S. Basilium ad Julian. Apostat. *Reditus mei hi sunt: unus ager, decem olea, decem alvei, una mola, domus una, 40. oves, octo palma, tres fici, parvus hortus, quorum ego me dominum non censeo, sed dispensatorem: cum mihi incumbat eorum cura, ut inde pauperes alantur. Hic status noster tam est arctus, ut si fors quispiam Sacerdotum ea sibi reservet, aut in malos usus expendat, æqualem penam mereatur, ac qui dilapidat, & qui de altari furatur. De altari furatur, quidquid pauperibus negamus.* S. Hieronymus in c. 3. Iaiæ: *Rapina pauperum in manu Sacerdotum, qui Ecclesiæ opes sibi thesaurizant, & in deliciis abuntur, quæ ad sustentationem pauperum dantur, & sibi reservant, vel propinquis distribuunt. Quoniam (ut ait epist. ad Damasc.) quidquid habent Clerici, pauperum est.* S. Augustinus epist. 185. alias 50. ad Macedon. de bonis Ecclesiæ loquens: *Pauperum (inquit) procuratorem gerimus, non proprietatem . . . vendicamus.*

Alexander III. c. 2. de donat. *Cum Episcopus ecclesiasticarum rerum sit procurator, non dominus.*

Bernardus Serm. 23. in Cant. *Ministri*

Ecclesiæ, qui stipendiorum superflua, quibus egeni sustentandi forent . . . sibi retinent, duplici peccant iniquitate, quod & aliena diripiunt, & sacris in suis vanitatibus & turpitudinibus abuntur.

S. Thomas 2. 2. q. 100. a. 1. ad 7. *Quamvis res Ecclesiæ sint Papæ, ut principalis dispensatoris, non tamen sunt ejus ut domini & possessoris.* Et q. 185. a. 7. *Ecclesiasticorum bonorum Clerici sunt tantum dispensatores vel procuratores.* Quodlib. 6. a. 12. *Bonorum ecclesiasticorum Clerici non sunt verè domini, sed dispensatores.* Idem docet S. Petrus Damiani opusc. 27. c. 1. per totum. S. Laurentius Justinianus l. de compunct. & compunctu Christi. perfect. *O quanta abusus, Christi ditari divitiis, & Christo nihil velle tradere. Nonne thesauri Christi sunt facultates Ecclesiæ? Unde temporalia sunt Ecclesiis prerogata, nonne propter Christum? Nonne ut Christi pauperibus erogentur? Noli igitur tu, qui præses, retinere quod alienum est, ne furis deprehendaris in causa.*

Gerson to. 2. de temper. & vest. Prælat. *Quid sunt viri Ecclesiastici, nisi quidam elemosinarum bonorum ecclesiasticorum, & ipsorum quidem non domini, sed dispensatores?*

Ex his Christianus Lupus, Doctor Lovaniensis, in notis ad can. 15. Concilii 8. sic concludit: *Ecclesiastica bona, non solum ad Clericos, sed etiam ad captivos, peregrinos, orphanos, viduas, quosvis pauperes, stricto & æquo proportionis jure pertinere, est lucidum dogma Apostolorum, omnium SS. Patrum, cunctarum sub celo Ecclesiarum. . . . Omnis antiqua Christianitas uno ore clamat, ecclesiastica substantia . . . pravos dispensatores Episcopos, esse fures, latrones, &c.*

Idem ante ipsum concluderat Joannes Driedo, Doctor & ipse Lovaniensis, de libert. Christi. l. 2. a. 4. his verbis: *Verè existimandum est omnia ecclesiastica bona, supra decentem & honestum statum Episcopo decentem longè superflua, esse relicta illi, ut patri & provisorii pauperum, & ad reparandas fabricas, templa, domosque, & alia que sunt necessaria in conservandis Ecclesiæ bonis. Et ideo Episcopi, Abbates, ceterique Prælati Ecclesiastici, ex hujusmodi bonis superfluis (pauperibus, aut fabricis debitis) prodigè exponentes, gravissimè peccant, & juxta omnium SS. Patrum sententiam, rapinam committunt, & sacrilegium, & tenentur restituere ex suis patrimonii quidquid sic prodigè expenderit.*

Si nec Doctores istos, nec Paludanum, Majorem, Cajetanum, Navarrum, Petrum Soto, nec S. Raymundum, & S. Antoninum, idem expressè concludentes, audire libeat, audiat saltem Concilium Mediolanense I. sub S. Carolo Borromæo tit. 63. in quo post verba n. 298. in fine laudata, immediatè habentur sequentia: *“ Quare cavendum est, ne cupiditate prolapsi . . . dum vel propriis, vel propinquorum, vel*

„ familiarium divitiis & honoribus studemus,
 „ quæ Deo dicata sunt bona, & Ecclesiæ de-
 „ trimento, & pauperum gemitu, & bonorum
 „ offensione, ad aliorum usum convertamus.
 „ Itaque nos sacrorum Canonum, & sancto-
 „ rum Patrum auctoritate innixi, atque iis in-
 „ ducti, quæ sacra Tridentina Synodus de
 „ officio administrandi bona ecclesiastica signi-
 „ ficavit, eos omnes qui ea obtinent vehemen-
 „ ter monemus, ut muneris sui memores, hæc
 „ quæ sequuntur diligentissimè præstent Epif-
 „ copi, Abbates, Præpositi, Parochi, ac cæteri
 „ omnes . . . . beneficia ecclesiastica, etiam
 „ simplicia . . . . obtinentes, omni diligentia
 „ cognoscere studeant, quibus oneribus . . . . ex
 „ bonorum ecclesiasticorum natura . . . . subja-
 „ ceant, illisque integrè satisfaciant. Quod si
 „ facere omiserint, sed eos fructus sibi vendi-
 „ care, vel ad alios transferre ausi fuerint,
 „ vel in quem debent usum, (in Ecclesias
 „ utique reficiendas, vel ornandas, vel paupe-
 „ res sustentandos, uti citato n. 298. dixit),
 „ non impenderit; se ex sacris Canonibus
 „ & sanctorum Patrum sententia sacrilegii reos
 „ esse intelligant, & eorum omnium necessa-
 „ riâ restitutione teneri; neque ullâ omninò,
 „ etiam immemorabili consuetudine excusari.
 „ Noverint etiam ii, ad quos scientes hujus-
 „ modi fructus, vel aliquod ex illis commo-
 „ dum quovis nomine pervenerit, se eadem re-
 „ stitutionis lege teneri. Ii verò, qui Eccle-
 „ sias & beneficia quæcumque obtinent, quo-
 „ rum fructus ad eos, tamquam divinorum ob-
 „ sequiorum ministros, honestè sustentandos
 „ propriè sunt attributi, si uberiorès sint,
 „ quàm ad tuendam vitam, conditionisque
 „ suæ rationem requiratur; dubitare non de-
 „ bent, ad hunc finem hanc copiam illis esse at-
 „ tributam, ut, præter ea quæ ad victum &
 „ cultum eorum satis essent, suppetere etiam,
 „ quibus divini cultus ornatus ac splendor
 „ conservaretur, & pauperum inopia & indi-
 „ gentia sublevaretur; quemadmodum etiam
 „ Deus plerosque divitiis cumulat, ut amicos
 „ sibi faciant, à quibus, cum defecerint, in æ-
 „ terna recipiantur tabernacula. Quamobrem
 „ per viscera misericordiæ Jesu Christi obte-
 „ stamur, atque monemus, ut meminerint ea
 „ bona non esse sibi credita ad luxum, neque
 „ ad augendos consanguineos, sed ad vitam
 „ honestè, ut fidelem Dei ministrum, & pieta-
 „ tis Christianæ Magistrum decet, traducen-
 „ dam; ex eo vero quod supererit, si necessa-
 „ ria pauperibus alimenta denegarint, intelli-
 „ gant se, quos non paverint, occidisse, atque
 „ (præter supra assertam restitutionis obliga-
 „ tionem) ob violatam sanctissimæ chari-
 „ tatis legem, mortale peccatum commississe:
 „ quo sibi iram in die iræ thesaurizaverunt.

308 Hisce omnibus accedit & ratio, quòd nullo titulo Clerici superflua beneficiorum suorum in profanos usus, vel in consanguineos, non pauperes, distrahere possint, cum eorum domini non sint, ut satis est demonstratum

ex sacris Canonibus, Conciliis & Patribus, ex quibus constat bona illa, ex sua institutione, stricto jure esse res Dei, *patrimonium-que Crucifixi*, sive (ut Concilium Burdigalense anni 1583. c. 26. loquitur) *peculium Christi*, Episcopis, Sacerdotibus & Clericis, cum ad honestum eorum vitæ subsidium, & spiritualis sumptum ministerii, tum ad pauperum alimentum atque sustentationem tradita. Igitur eorum in alios usus distractio injusta est, restitutioni proinde obnoxia. Per consequens Molina Carthusianus de Sacerdotio tr. 2. c. 15. in fine rectè scripsit; se vehementer timere, multos esse Ecclesiasticos, qui æternis torquentur suppliciis, quia veram hanc doctrinam secuti non sint, sive per veritatis ignorantiam, quam scire tenebantur, sive per negligentiam, cum scirent, opere tamen implere noluerint, & singulis horum applicari potest: *Noluit intelligere, ut bene ageret.*

Inftabis: S. Thomas utroque loco n. 309 245. relato contrarium sentire videtur. Respondendo cum S. Antonino, Cajetano, Petro Soto, Natale Alexandro, S. Thomam nullo modo contrarium sentire: cum utroque loco expressè dicat, Episcopos & Clericos Ecclesiasticorum bonorum non esse dominos, sed tantum dispensatores. Atqui dispensator alienorum bonorum contra justitiam peccat, malâ fide administrando bona, bonæ fidei ipsius commissa. Utrouque verò loco illo dicit, Episcopos & Clericos malâ fide bona sibi commissa administrare, si vel ex portione pauperum aliquid in usus suos convertant, vel (si portio pauperum à portione Episcopi & Clericorum divisa non sit) aliquid notabiliter plus in usus suos convertant, quàm oporteat. Quia (inquit) *multus excessus non potest latere, & ita non potest cum bona fide dispensatoris hoc agi. Et ita mortaliter peccat.* Dum autem S. Doctor addit, ipsos non teneri ad restitutionem, sed solum ad poenitentiam, si de his quæ sunt specialiter suo usui deputata, plus retineant quàm oportet ad honestam suam sustentationem, pro qualitate ministrorum, & ministerii sui; certum est ex contextu, quòd id dicat de Ecclesiasticis bonis in quatuor partès divisis, juxta can. *de redditibus Ecclesie* 12. q. 2. scilicet in partem Episcopi, in partem ministrorum Ecclesie, in fabricam & cultum Ecclesie, & in alimoniam pauperum. Quâ divisione suppositâ, videtur S. Thomas in ea esse sententia, quòd Episcopus possit de parte suo usui deputata disponere, velut de propriis bonis, cum dicit: *De his autem quæ sunt specialiter suo usui deputata, videtur esse eadem ratio, quæ est de propriis bonis.* Verum quia non apparet in bonis & censibus Ecclesiarum, quomodo fuerit quarta pars relicta pauperibus (ait Petrus Soto de vita Sacerdot. lect. 3.) etiam si fortè inveniantur hospitalia domus ex aliorum

quorum ministrorum misericordiâ edificatæ, cum sumptibus & redivitibus in pauperum usus. Non apparet etiam, quòd distributio illa juxta antiquam Ecclesiæ regulam facta fuerit (non enim volebant antiqua jura minus dari pauperibus ex redivitibus Ecclesiæ, servatâ proportionem, quam ipsis Episcopis.) Nullâ ratione videtur satisfactum pauperibus, nisi cum reliquæ partes oneratæ manent eleemosynâ necessariâ, ut minimum juxta necessitatem pauperum, & propriam facultatem. Unde fatetur S. Thomas supra dicto loco ad 2. *quòd est de his quæ deputata sunt usui ministrorum, possit aliquid sibi subtrahere, & consanguineis dare, ut non indigeant; id tamen non permittit, ut ditiores inde fiant.* Per consequens non permittit ipsis dare, nisi velut indigentibus, uti nec S. Ambrosius in libro de officiis, in quo se fundat. Dicit enim Ambrosius: *Hæc est approbanda libertas, ut proximos seminis tui non despicias, si egere cognoscas; non tamen ut illos ditiores fieri velis, ex eo quod tu potes conferre inopibus.* Ditare namque consanguineos ex bonis ecclesiasticis, alienum est à natura bonorum illorum (prosequitur Soto.) Unde S. Doctor addit loco citato . . . *non posse ministrum, qui patrimonialia bona habet, ex redditibus Ecclesiæ vivere, in necessitate vel captivorum, vel pauperum. Ubi verò nulla est necessitas, possit, etiam patrimonium habens, ex Ecclesiæ bonis vivere . . .* Denique asserit eodem loco B. Thomas, nec thesaurizare Ecclesiæ ipsi, nec ejus facultates augere posse quempiam, quando sunt qui egent. Semper autem sunt: quia *semper pauperes habetis vobiscum.* Quodlibeto verò 6. a. 12. ad 4. dicit, quòd *neque moderatus usus divitiarum, neque bona fides dispensationum salvari videtur in eo qui scienter superfluas expensas facit in voluptuosos conviviis, & aliis hujusmodi superfluitatibus. Et sic non dubium, quòd in talibus peccat mortaliter, non solum contra moderatum divitiarum usum, sed etiam contra bonam fidem dispensatoris, adedque contra justitiam.* Neque enim bona fides dispensatoris salvatur, dum scienter expendit pecuniam ecclesiasticam in iis in quibus expendenda non est. *Ecclesiastica verò pecunia solum expendenda est in duobus; primo quidem in his quæ pertinent ad cultum divinum, deinde verò in his quæ pertinent ad pauperum sustentationem.* Lect. 5. super cap. 3. in Joan.

310 Ex his omnibus manifestum videtur, Episcopum, & alium quemlibet beneficium, teneri ad restitutionem, non solum eorum, quæ in suos usus impendit ex parte specialiter deputata pauperibus, vel fabricæ, ubi divisio facta est in quatuor partes, ut supra, sed & quantitatem, quam in usus superfluos, vel profanos, expendit de parte sibi specialiter deputata, si quantitas illa notabiliter superet eam, quæ satis est ad ho-

nestam suam sustentationem (pro qualitate ministri & ministerii) si facta non sit divisio bonorum ecclesiasticorum, vel facta sit, non designatâ pauperibus suâ parte. Cum enim reliquæ partes tunc maneat oneratæ eleemosynis pauperum; tunc maxime procedit quod (ex mente S. Thomæ) Cajetanus 2. 2. ad citatam q. 185. ait, redivitus manifestè excedentes honestam ministri sustentationem, ipsius bonæ fidei commissos esse, ad finem dispensandi eos in pauperes, id exigente naturâ, seu primævâ institutione bonorum ecclesiasticorum, uti etiam Petrus Soto observat loco citato, posteaquam expressè declaraverat: *Nos verò sequemur B. Thomam, &c.* Enimverò cum S. Thomas expressè doceat, Ecclesiasticos non esse dominos absolutos ecclesiasticorum bonorum, sed dispensatores, tenerique ad restitutionem eorum quæ expendunt ex portione destinata fabricæ, ministris vel pauperibus: casu quo in divisione nulla portio specialiter destinata fuerit pauperibus, necesse est quòd reliquæ partes gravatæ maneat onere subveniendi pauperibus: nam (ut ait quodlib. 6. a. 12. ad 3.) secundum Canones debent dividi hoc modo, ut aliqua pars cedat in usus pauperum; nec id rationabilius intelligi potest, quam sic ut ea saltem quantitas, quæ notabiliter excedit eam quæ convenienti ministrorum sustentationi necessaria est, isto onere gravata sit; nec proinde ministri illius habeant dominium absolutum ab omni onere, sed ad summum dominium gravatum onere proxime dicto. Et sic intellectus S. Thomæ fecum, & cum sacris Canonibus, sanctisque Patribus consonat; à quibus alioqui dissonaret, nec sibi metipsum concors esset, nec rationi, quæ docet, Authores divisionis bonorum ecclesiasticorum, mutare non potuisse naturam istorum bonorum, nec à suo ea onere eximere, quo ex natura sua, seu primævâ institutione facta sunt peculium Christi, pauperumque patrimonium, sicut & ministrorum alimenta, fabricarumque intertinentia; per consequens non potuisse ea integrè applicare ad usum unius partis, vel duarum, aut trium, cum præjudicio partis pauperum; quorum proinde pars, si ipsis specialiter designata fuerit, justitia dicitur, ex aliis partibus repetendam esse, & maxime ex ea quantitate, quæ alicui earum notabiliter superflua est. Quam proinde qui vel sibi reservant, vel superflue expendunt, ad restitutionem tenentur, perinde ac si retinerent sibi, vel expenderent aliquid de parte fabricæ, vel aliorum ministrorum. Hæc fusius profèqui necesse fuit, ne tantus Doctor contra id quod n. 309. dixi sentire videretur. Unde (præter dicta) 2. 2. q. 119. a. 11. ad 1. Clerici (inquit) qui sunt dispensatores bonorum Ecclesiæ, quæ sunt pauperum, eos defraudant, prodigè ea expendendo.

311 Instabis 2º. sequeretur ex dictis, quòd si beneficiati superflua illa expendissent in meretrices, collusores, confanguineos, &c. isti ea restituere tenerentur; utpote stricto jure debita pauperibus: injustè proinde ipsis collata.

Respondeo (cum S. Raymundo & S. Antonino ubi supra) omninò debere restituere, non illi qui turpiter dedit (ait S. Antoninus) sed autoritate Superioris convertere in utilitatem illius Ecclesiæ, vel pauperibus erogare. Quod postremum fieri debet, ubi pauperibus assignata non est sua portio.

312 Instabis 3º. sequeretur Clericum, qui habet patrimonium sufficiens ad honestam suam sustentationem, turâ conscientiam vivere non posse ex parte reddituum ecclesiasticorum sibi deputata.

Concedit hanc sequelam Illustrissimus Author Theologiæ Moralis Gratianopolitanæ to. 2. tr. 1. c. 9. se fundans in can. Clericos 1. q. 2. ubi ex S. Hieronymo sic habetur: *Clericos autem illos convenit Ecclesiæ stipendiis sustentari, quibus parentum nulla suffragantur bona. Qui autem bonis parentum, & opibus suis sustentari possunt, si, quod pauperum est, accipiunt, sacrilegium profecto committunt, & per abusionem talium, judicium sibi manducant & bibunt.* Idem sentire videtur S. Prosper, vel potius Julianus Pomerius, citatus can. pastor ibidem. Et S. Augustinus, relatus cap. fin. 12. q. 1. Ad idem facit cap. illi & cap. ex his ibidem, & cap. Sacerdos 1. q. 2. Concilium quoque Aquilgranense anni 816. reg. 107. dicit: *Illi qui sua possidentes, dari sibi aliquid volunt, non sine grandi peccato suo, unde pauper victurus erat, accipiunt.* Et Concilium Antiochenum anni 341. can. 25. *Episcopus ecclesiasticarum rerum habeat potestatem. . . . participet autem & ipse quibus indiget, si tamen indiget.*

313 Contrariam quidem sententiam, velut indubitam, à Doctoribusque omnibus traditam, amplectitur Prosper Fagnanus in 1. p. libri 3. Decretal. ad cap. si quis sanè de pecul. Cleric. Sed reverà non est indubitata, nec Doctorum omnium: cum sit non solum Illustrissimi D. Geneti Vasionensis Episcopi, & Eminentissimi Cardinalis Le Camus, Episcopi Gratianopolitani, qui Theologiam Moralem ipsius adoptavit, sed & Dionysii Carthusiani de vita Canon. a. 24. Adriani VI. in 4. de Sacram. Pœnit. Alexandri de Ales (apud ipsum) Van Espen in suo tract. Historico-Canonico p. 3. c. 3. §. 4. Et ex parte Steyartii in Appendice ad Commentaria Joannis Wigens de jure & just. q. 4. Huygenii in doctissimis observationibus suis de justit. c. 12. ubi sic ait: *Clericus sacris & profanis præditus vivere potest ex utrisque, id est ex bonis Ecclesiæ, & proventus patrimonii, ita ut quod utrisque superfluit, ad sustentationem pauperum, aliosque pios usus expendat.*

Enimverò, ut recipi possit Fagnani sententia, quibusdam limitationibus restringi debet (inquit Steyartius) non enim eò roganda licentia, ut qui patrimonium habent, & insuper beneficium, turpi & fordidâ avaritiâ impendant omnem fumentes ex beneficio, reliquum ad usus profanos expendant, vel ad augendos aliquando propinquos, vel hæredes, relinquunt. Certum est, hoc turpissimum fore, & ab officio hominis Ecclesiastici prorsus alienum. Igitur Clericus utriusque bonis, sacris & profanis præditus, cum gratiarum actione sacris ad sustentationem, sic ut quod de iis superfluit, ad usus pios expendat. Tum quandoquidem cæteri proventus ei sint futuri omnes superflui, liberalissimè de illis quoque eleemôlynas faciet. Ita Steyartius, benè quidem; sed meliùs cum Huygenio dixisset, proventus omnes patrimonii, juxta Scripturam & Patres, pauperibus erogandos: utpote omnes superfluos. Fatemur ergo Clericis altario servientibus licitum esse de altario vivere, vel totaliter (si indigent,) vel ex parte, si ex patrimonio divites sint. Imò posse convenientis sustentationis suæ impensam omnem ex beneficio sumere. Dummodò id quod ex utroque superfluit, in usus profanos non expendant, nec ex turpi fordidaque avaritia, officio Clericali indigna, divitiibus propinquis, seu hæredibus augendis non referent. Id enim ipsis licitum non esse, ut minùs probant autoritates n. 311. allegatae. Probat & generale juris naturalis principium, cui nulla humana consuetudo potest derogare, quòd utique bona, Deo & Ecclesiæ à fidelibus oblata, ad eos fines expendenda sunt, ad quos ea fideles Deo dicantur, impendique voluerunt. Atqui certum est, ea Deo non dicasse, nec donasse, ut in vanos ac superfluos usus expendantur, sed ut cum Dei timore, omnique religione, in Dei obsequium, Episcopi utique & Clericorum, Ecclesiæ servientium, decentem sustentationem, templique fabricam, & necessitates pauperum distribuere. Ista fuit natura bonorum ecclesiasticorum ante eorum divisionem. Ista quoque mansit eorum natura post divisionem: utpote quæ eorum naturam non mutavit, nec ullâ lege probari potest mutasse. Si eorum naturam non mutavit, in eisdem certissimè fines expendenda sunt post divisionem ac ante. Fatetur verò Fagnanus, ante divisionem (quæ facta fuit sub initium vel medium sæculi quinti, prout ex epistolis Summorum Pontificum Simplicii & Gelassii ostenditur) talem fuisse eorum naturam, ut Episcopis & Clericis non liceret ex solis ecclesiasticis bonis vivere, si ex patrimonio divites fuissent, nisi saltem hoc compensassent, superflua patrimonii in pauperes erogando. Igitur nec hoc licet post divisionem. Et ideo adhuc hodie, si de altario vivere velint (uti possunt)

sunt) saltem hoc compensare debent, patrimonii superflua Deo in persona pauperum largiendo, ut saltem hoc modo æquivalenter obtineantur dicti fines, verificenturque sanctorum Patrum sententiæ ac Canones. Quibus profectò non derogavit Tridentinum, nec Jus Canonicum, dum insinuavit, Clericos ecclesiasticorum bonorum fructus facere suos, sive eorum acquirere dominium. Quia fructus facere suos, eorumque acquirere dominium, ad sensum Juris Canonici, & Tridentini, nihil aliud est, nisi habere potestatem applicandi fructus ad suos usus, salvis salvandis ut supra: non est proinde eorum habere dominium absolutum, sed ad summum vinculum, nec potestatem disponendi de illis ad omnem usum, sed ad dictos fines dumtaxat. Quod si rectè expenderetur, servareturque, non tam multi in Ecclesiæ munia malè intrarent, nec Clerici divites, imò nec divites Laici felices prædicarentur, sicut eos prædicat mundus: cum in magnis versentur periculis, si divitias suas secundum Evangelium non impendant.

314 Objicies 3°. Donatio quantitatis notabiliter excedentis eam, quæ necessaria est ad honestam Clerici sustentationem, ab ipso facta, etiam per ultimam voluntatem, est valida, etiam si facta sit consanguineis, non pauperibus. Ergo quantitas illa stricto jure non est pauperum.

Respondeo esse validam coram hominibus, & in foro externo; sed in foro interno, & coram Deo, non sic esse validam, ut donatarius in quantitate illam acquirat dominium absolutum ab onere eam restituendi pauperibus. Quia, ut benè Cabastutius in Juris Canonici Theoria & Praxi l. 2. c. 24. quæ fuerunt onera & obligationes reales defuncti, transeunt ad hæredes, & in ejusmodi, defunctus & hæres una eademque persona censentur; idemque jus subire compelluntur cap. *is qui de reg. jur. in 6.* Et *L. qui in jus ff. cod.* Et unaquæque res ad quemcumque transit, transit cum suo onere cap. *ex literis de pignor.* Et *L. si debitor c. de distract. pignor.* Et *L. alienatio ff. de contrah. empt.* Atqui Ecclesiæ redditibus, tamquam Dei rebus, ex natura sua, primæque institutione, annexa est realis obligatio, ut in pios usus impendantur, quorum unus est sustentatio pauperum, ut in superioribus est demonstratum. Igitur ad quemcumque transeunt, cum isto transeunt onere: quia videlicet transeunt secundum quod sunt, tamquam utique Dei res, tamquam pretia peccatorum, tamquam Crucifixi & pauperum patrimonium.

315 Objicies 4°. Clericus favet consuetudo Ecclesiæ bona, usibus ipsorum deputata, in quoscumque usus, etiam profanos, impendendi, etiam quantitatem honestæ suæ sustentationi superfluum. Quam sequendo si

Tom. II.

securi non essent in conscientia, pars magna ipsorum certò damnaretur.

Respondeo consuetudinem illam non excusare, cum manifesta sit corruptela: utpote sacris Canonibus, sanctis Patribus, rectæque rationi manifestè contraria; ab iis proinde fugienda, qui animas suas salvare volunt, juxta illud Clementis Alexandrini in orat. adhortat. ad Gent. *Fugiamus tamquam scopulum difficilem, aut charybdæ minas, aut fabulosos sirenes: suffocat hominem, à veritate avertit, abducit à via. Est laqueus, est barabrum, est malum ventislabrum consuetudo.* Rationem dat Concilium Sueffionense III. anni 866. quia *mala consuetudo, qua non minus quam perniciose corruptela vitanda est, nisi citius radicibus evellatur, in privilegiorum jus ab improbis assumitur, & incipit prævaricationes, & varia præsumptiones, celerrimè non compressa, pro legibus venerari, & privilegiorum more perpetuo celebrari.* Et ideo Concilium Mediolanense n. 306. laudatum declarat, beneficiatos teneri satisfacere oneribus, quibus bona ecclesiastica ex natura sua, juxta sacros Canones, & sanctorum Patrum sententiam, subjacent. Aliàs sacrilegii crimen, & restitutionis obligationem incurrere, si ad alios usus ea expenderint; *neque ullà omninò, etiam immemorabili consuetudine excusari.*

Objicies 5°. Consuetudinem illam tolerare, & tolerando probare videtur Ecclesia. 316

Respondeo id à veritate prorsus alienum esse: cum, eà consuetudine non obstante, sacrorum Canonum ordinationem renovarit Concilium Tridentinum, sicut & Concilium Mediolanense proximè citatum. Enimverò *cum sit sacris Canonibus inimica, à nobis non approbatur, licet præ multitudine delinquentium à nobis emendari non possit, inquit Alexander III. cap. cum non ignores de præbend. Qui etiam cap. cum jam dudum eod. titulo ait: Multa per patientiam tolerantur, qua, si deducta fuerint in judicium, exigente justitià à nobis non debeant tolerari.*

Objicies 6°. Multorum Authorum opinio est, beneficiatos ex sola charitate teneri superflua in pios usus erogare.

Respondeo opinioni illi contrariam, ex sacris Canonibus, Patribus, ratione, & præcipuis Doctoribus probatam, prævalere. Sed quidquid de eo sit, rectè Bellarminus monet, *perinde esse, sive ex defectu charitatis, sive ex defectu justitiæ, beneficiati ad inferna descendant.* 317

Objicies 7°. Authores non deesse, qui charitatis ad hoc obligationem negant. 318

Respondet Dionysius Carthusianus ubi supra, sanctorum Patrum sententiis stari securius, quam aliorum aliter opinantium. Quorum opinio probabilis non est, nec securura, utpote divinæ Scripturæ, sacris Canonibus, & sanctis Patribus manifestè contraria. Et idem dicendum 1°. de opinione

Hurtadi de Mendoza apud Dianam p. 5. tr. 8. resol. 37. aientis, Episcopum habentem annuorum redditum 30. millia, si decem millia in opera pia distribuatur, posse de aliis 20. millibus abundè communicare consanguineis, absque ullo scrupulo. Hoc enim non solum Episcopis, & quibuscumque beneficiatis, sed ipsi quoque Cardinalibus omninò interdicit Tridentinum sess. 25. c. 1. de reformat. *Cum & Apostolorum Canones prohibeant (inquit) ne res ecclesiasticas, quæ Dei sunt, consanguineis donent.... Imò, quàm maxime potest, eos sancta Synodus monet, ut omnem humanum hunc erga fratres, nepotes, propinquosque carnis affectum, unde multorum malorum in Ecclesia seminarium extat, penitus deponant.*

319 Idem censo de opinione Sanchez & Escobarii, qui tr. 5. exam. 5. c. 5. in praxi sic habet: *Lucentur Clerici ratione alicujus ministerii, v. g. pro Missis dicendis, concionibus, comitandis defunctis, administrandis Sacramentis, &c. tenentur de iis, ut de superfluis, eleëmofynam facere? Ex Sanchez doctrina assero non teneri, etiamsi ad illa ministeria ratione officii obligarentur. Quia quasi patrimonialia bona reputantur. Nihil quippe ex ministeriis illis mercedis loco sperare possunt, sed stipendium vitæ dumtaxat. Cum nihil aliud ministris Evangelii Paulus accipere permittat, nisi ex altari victum & amictum, & quisquis sibi ex sacris ministeriis temporalem mercedem ultra necessaria stipendia ad vitam, pro personæ modo ex christiana disciplina decenter obeundam, exigit, ministerium suum dedecorat, simoniacumque animum gerit. Vendit enim ministeria illa, dum temporale aliquid ex iis per modum mercedis exigit, contra id quod S. Augustinus l. de Pastoribus ait: *Accipiant sustentationem necessitatis à populo, mercedem dispensationis à Domino.... Non expectent illi mercedem, nisi & isti salutem.* Et Julianus Pomerius l. 2. de vit. contemplat. c. 10. *Qui Ecclesia serviunt, & labore suo velut debita reddi oportere credentes, ea quibus opus non habent, aut accipiunt libenter, aut exigunt, nimis carnaliter sapiunt, si putant quòd Ecclesia fideliter servientes, stipendia (id est præmia) terrena, ac non potius præmia aterna percipiant.... Unde satis indignum est, si fidelis & operosa devotio Clericorum, propter stipendium temporale, præmia sempiterna contemnat. Quòd si quilibet minister Ecclesia non habeat unde vivat, non ei præmium reddat hic, sed ei necessaria præbet Ecclesia, ut in suo præmio laboris sui recipiat.**

320 Eandem ob rationem prorsus improbanda est alia opinio, quæ Sanchez Confil. Moral. l. 2. c. 2. dif. 38. n. 16. dicit, quòd si Clericus dignissimè sui laboris & industria, impense in Ecclesia regimine, mercede plus meretur, quàm ad decentem suam sustentationem opus sit (ut si, ultra debitum, exercet in sua Ec-

clesia munera, quæ stipendium merentur, ut prædicare, audire confessiones, &c.) potest ex superfluo reddituum deicere aliquam quantitatem, quam plus suo labore meretur, & de illa perinde disponere ac de bonis patrimonialibus.... Quia dignus est mercenarius mercede sua. Illud enim plus (decenti suæ sustentationi superfluum) sibi retinendo, non velut vitæ stipendium, sed sicut mercedem, de eaque ut tali disponendo perinde ac de patrimonio, simoniacus est, saltem mente, ut probatum est.

Nec magis probanda est alia opinio, quæ ibidem D. 43. dicit, *probabilis esse, ea quæ Clerici, fraudantes genium suum, corraserint, posse sicut bona patrimonialia dispendere.* Tum quia docet parcè & frugaliter vivere, non propter Christum, sed propter sæculum, videlicet ad consanguineos ditandos. Tum quia sacra ministeria avaritiæ labe polluit. Et ideo S. Thomas 2. 2. q. 185. a. 7. ad 2. cum S. Ambrosio Clericis permittit quidem, *ea quæ sibi subtraxerint, consanguineis erogare, ut non indigeant; non autem ut divites inde fiant.* Et S. Ambrosius (apud ipsum) *Est illa probanda liberalitas (inquit) ut proximos seminis tui non despicias, si egerere cognoscas.... Non tamen ut illi diviores eo fieri velint, quod tu potes conferre inopibus.... Neque enim propterea te Domino dicasti, ut tuos divites facias; sed ut vitam tibi perpetuam fructu boni operis acquiras, & pretio miserationis peccata redimas tua, per eleëmofynam utique.* Igitur bona illa subtracta, in eleëmofynas impendenda esse docent Ambrosius & S. Thomas.

CAPUT XXXI.

Eleëmofyne præcepto non satisfacit, proximi necessitatem (dum simpliciter est pauper) sublevando per mutuum.

PRObatur, quia mutuum propriè non est 322 eleëmofyna. Præcepto verò eleëmofynæ non satisfacit, nisi per eleëmofynam propriè dictam, de qua intelligendum est præceptum illud, tot sacris oraculis expressum: utpote quæ propriè, non figuratè exponenda sunt, secundum regulam generalem exponendi oracula sacra.

Et confirmatur 1º. quia iisdem oraculis 323 eleëmofynæ præceptum accuratè distinguitur à præcepto dandi mutuum. Illud enim sic exprimitur: *Quod superest, date eleëmofynam; istud verò sic: Date mutuum, nihil inde sperantes.*

2º. quia si mutuum foret eleëmofyna, divites censerentur eleëmofynam petere, dum mutuum petunt. Quod alienum est à communi omnium sensu.

Nec refert, quòd eleëmofynæ finis sit 325 sublevatio necessitatis proximi: hæc verò per mutuum sublevetur. Neque enim sub-